

STRAHOVIT LETALSKI NAPAD NA FRANCISO

Ameriške in kanadske čete naskakujejo glavni trdnjaviški točki nemške bojne črte na italijanski fronti. Francozi zavojevani v bitkah s sovražnikom pri Filignanu. Američani ponovno metali bombe na mesta in industrijska središča v severozapadni Nemčiji. Ruska armada okupirala nadaljnje naselbine v prodiranju proti Vitebsku. Ameriške čete raztegnile in konsolidirale pozicije na Novi Britaniji

London, 23. dec. — Ogromna sila ameriških in angleških bombnikov je danes napadla obrežje Francije, kjer se po nekaterih poročilih nahajajo nemški topovi za izstreljevanje nekaterih "raketa". Angleški bombniki so že v zadnji noči posipali z bombami omenjene postojanke, velika skupina ameriških letal je pa sledila danes ponedelju z novo točo bomb. Francoska pokrajina v bližini Pas de Calaisa je pod neprestanim bombardiranjem iz zraka že od zadnjega ponedeljka.

Zavezniki stan v Alžiru. 23. dec. — Ameriške in kanadske čete naskakujejo San Vittore in Ortono, glavni trdnjaviški točki nemške bojne črte, se glasi naznanilo. To dostavlja, da bosta obe kmalu padli.

Prve ameriške čete so udrele v okolico San Vittora, utrjeno vas, ki leži šest milj južnozhodno od Cassina, odkoder vodi cesta direktno v Rim. Kanadčani so se zavojevali v bitkah z Nemci v Ortoni, luki ob Jadranskem morju.

Okupacija San Vittora bo odprla pot enotam pete ameriške armade, kateri poveljuje general Mark W. Clark, v Cassino. Cesta iz tega mesta vodi po ravlini v Rim, okrog 70 milj proti Ameriške čete, ki naskakujejo San Vittore, podpirajo topniške enote z bombardiranjem nemških pozicij.

Francoske čete so zavojevale v bitkah z nemškimi v hribih na zapadni strani Filignana. Poveljnik teh čet je general Alphonse Juin. Francozi so opremljeni z modernim ameriškim orožjem in so dosegli že več uspehov v operacijah proti sovražniku. Naznanilo, da se francoska vojaška sila bori proti Nemcem na strani ameriške in britske sile, je bilo objavljeno zadnji teden.

London, 23. dec. — Več sto ameriških letelich trdnjav in bombnikov je večerj ponovno metalo bombe na mesta in industrijska središča v severozapadni Nemčiji. Angleški letalci so istočasno bombardirali druge nemške tarče, katerih naznanilo ne omenja.

Poveljstvo osmega ameriškega letalskega zbora poroča, da so letalci vrgli čez tisoč ton bomb na Kiel, kjer so velike nemške ladjevalnice. Bombe so porušile več ladjedelnice in drugih objektov ter zanele ogromne požare.

Drugi roji ameriških in angleških letal so bombardirali Pas de Calais in okolico, Francija. To je bil peti napad na Pas de Calais v dveh tednih.

London, 23. dec. — Ruska baltičska armada, kateri poveljuje general Ivan C. Bagramjan, je okupirala nadaljnjih 20 naselbin v prodiranju proti Vitebsku, nemški vojaški trdnjavi, poroča Moskva. Prvi oddelki te armade so že uspeli do hribov, ki so oddaljeni le nekaj milj od Vitebska. Glavna nemška bojna črta pri Vitebsku se že prebija in skoraj v celoti zdale vale ruske enote in pehotne kolone ter do odpora sovražnika.

Na začetku ofenzive na tej fronti so Rusi okupirali čez 700 kvadratnih naselbin. Nemške divizije so v boj proti Rusom, so

Velika ameriška armada v Angliji

Priprave za invazijo
zapadne Evrope

London, 23. dec. — Tukajšnji listi poročajo o stalnem dotoku ameriških vojakov v Anglijo in pripravah za invazijo zapadne Evrope. V Angliji se nahaja več milijonov ameriških vojakov in novi stalno prihajajo.

List News Chronicle poroča, da 60 ogromnih transportov prevažajo vojake iz Amerike v Anglijo čez Atlantik in da ni bil doslej noben transport potopljen. Transporte spremljajo na poti enote britske in ameriške bojne mornarice in letala.

"Anglija bo kmalu postala skakališče združenih narodov," piše omenjeni list. "Zapadna Evropa bo tvorila bazo za napad na Hitlerjevo trdnjavo."

Nepotrjena poročila, da general C. Marshall, šef ameriškega generalnega štaba, ne bo imenovan za vrhovnega poveljnika zavezniške oborožene sile, so povzročila presenečenje. Uradni vojaški krogi še niso razkrili, kdo bo poveljnik. To pozicijo bo morda dobil general Dwight D. Eisenhower, vrhovni poveljnik zavezniške oborožene sile v Sredozemlju, ali pa angleški general Harold Alexander, pomožni poveljnik te sile.

V Londonu trdijo, da so bili načrti glede zavezniške invazije zapadne Evrope sestavljeni pred konferenco med Rooseveltom, Churchillom in Stalinom v Teheranu, Perzija. Preliminarno delo je že dovršeno in mnenje prevladuje, da bo invazija kmalu odredjena.

Zastoj v železniških pogajanjih

Roosevelt skuša
odvrniti stavko

Washington, D. C., 23. dec. — V pogajanjih med voditelji železniških bratovščin in reprezentanti kompanij glede izravnave meznega spora je nastal zastoj. Vse kaže, da predsednik Roosevelt ne bo mogel v svojem govoru po radiu na božični večer naznaniti, da je odvrnil splošno stavko 1,450,000 železničarjev, članov bratovščin.

Stavka bo izbruhnila, če ne bo dosežen sporazum, ob šestih zjutraj 30. decembra. Pričuje se, da se bo Fred M. Vinson, direktor ekonomske stabilizacije, podal in revidiral svoje stališče proti zvišanju plač železničarjem.

Voditelji bratovščin so naznanili, da stavka ne bo oklicana, ako bodo plače zvišane za sedem centov na uro. Zadevna resolucija, katere avtor je senator Truman, demokrati iz Missourija, je bila sprejeta v senatu, toda odsek nižje kongresne zbornice, ki se meddržavno trgovino je odločil akcijo o resoluciji. Izjavil je, da bo prišla na dnevni red po božičnih počitnicah. Kongres so ponovno sestane v svojem zasedanju 10. januarja.

Reprezentanti železniških bratovščin se bodo danes ponovno sestali in razpravljali o izravnavi konflikta, čeprav izglede za dosego sporazuma niso ugodni. Senator Clyde M. Reed, republikanec iz Kansasa, je napovedal, da bo vlada zasedla železnice, če se ne bodo voditelji bratovščin premislili in preklicali napovedane stavke.

MARŠAL TITO NASTOPI PROTI KRALJU PETRU

Prepovedal mu je po-
vratek v Jugoslavijo

PARTIZANI ODBILI
NEMŠKE NAPADE

London, 23. dec. — Maršal Josip (Tito) Broz, poveljnik jugoslovanske osvobodilne armade, ki zadaja težke udarce nemški sili na vseh jugoslovanskih frontah, in svet za narodno osvoboditev, sta odredila odvzete vse pravice jugoslovanski ubežni vladi v Kairu in prepovedala povratek kralju Petru v domovino, dokler ne bo osvobodjena. Svet je objavil manifest, v katerem trdi, "da ubežna vlada zavzema sovražno stališče napram borečim se jugoslovanskim rodoljubom in razširja laži o Titovih gerilih in jih blati."

Manifest, oddan po radiopostaji Svobodna Jugoslavija, obdoljuje generala Mihajlovića, vojnega ministra v ubežni vladi, organiziranja civilne borbe v Jugoslaviji in sklepanja kupčij z Nemčijo in njenimi sateliti. Titov svet dalje pravi, "da ubežna vlada in general Mihajlović uživata popolno zaupanje kralja in da je on podelil odlikovanja izdajalcem in zločincem. Pod zaščito zastave kralja in monarhije so bili izvršeni in se še izvršujejo najgusarjevi zločini. Iz tega razloga svet razveljavlja vse mednarodne obligacije in pogodbe ubežnega režima."

Manifest je bil sestavljen 29. novembra in objavljen potem, ko je bil Tito imenovan za vrhovnega zavezniškega poveljnika v Jugoslaviji. Tito je s tem stopil na pozornico, Mihajlović kot vodja četnikov in vojni minister pa je bil potisnjen v ozadje.

Britska vojaška mislija pri Mihajloviću bo odpoklicana, če ne ni bila. Imenovanje Tita za vrhovnega zavezniškega poveljnika v Jugoslaviji je rezultat tajne konference med njegovimi reprezentanti in zavezniki vojaškimi večaki, ki se je vršila v Aleksandriji, Egipt.

(Francoska radiopostaja v Brazzavilleu pravi, da se Titova partizanska sila odslej naprej smatra za svojsten del zavezniške sile, ki operira v Jugoslaviji.) Medtem so prišla poročila o ljutih bitkah v Jugoslaviji. Nemci so napeli vse sile v naporih za počiščenje Balkana, kjer so izgubili 40,000 vojakov v oktobru in novembru. To število je naznanila moskovska radiopostaja. Nemške izgube znašajo 16,000 ubitih in 11,000 ujetih vojakov.

Stirje Nemci spoznani za krive špionaže

Newark, N. J., 23. dec. — Stirje Nemci, naturalizirani ameriški državljani, so bili na obravnavi pred federalnim sodiščem spoznani za krive kršenja protišpijanskega zakona. Čravniki je predsedoval sodnik Thomas F. Meaney, ki je dejal, da bo izrekel obsodbo 7. januarja. Obtoženci, ki bodo morda obsodeni na dvajset let zaporov, so Friedrich Schroeder, Hans W. Koenig, Carl Kranz in Eric W. Wedemeyer.

Nov poveljnik ameriške mornarice na severnem Pacifiku

Washington, D. C., 23. dec. — Mornarični departament je naznanil, da je bil podadmiral Frank J. Fletcher imenovan za poveljnika ameriške bojne mornarice v severnem delu Pacifika. Nasledil je podadmiral Thomas C. Kincaid, ki je bil nedavno poslan v južozapadni del Pacifika.

Domače vesti

Milwauške novice

Milwaukee. — Pred dnevi je umrla Stefaniya Miklavčič, stara 43 let in doma iz Viča pri Ljubljani. Zapušča moža, hčer in dva brata. — Dalje sta umrla Anton Povše in dveletni Gerald Urbančič. — Poroke: Geo. Krzyśiak in Sophie Stariha, Geo. F. Zupan in Clara Winkler ter Burton Heinrici in Mildred Oresnik. — Rojak Florijan Bohte je že dal časa težko bolan.

Nov grob v Detroitu

Detroit, Mich. — Te dni je med delom umrla Josephine Hren, stara 66 let in rojena v Potoku, Zadrebca dolina na Štajerskem. Zapušča moža, tri sinove in dve hčeri, v starem kraju pa sestro. Bila je članica ženskega gospodinjkega kluba Slovenskega delavskega doma.

Iz Pennsylvanije

Imperial, Pa. — Louise Perpan, članica društva 106 SNPJ, je v ženski bolnišnici v Pittsburghu, kjer je bila pred dnevi operirana. Članstvo ji želi hitrega okrevanja.

Iz Clevelanda

Cleveland. — Dne 19. t. m. je v bolnišnici umrl Andrej Henigman, star 72 let in rojen v Novem mestu na Dolenjskem. V Ameriki je bil 34 let. — Dne 21. t. m. je pa umrl Frank Hribar. — Mary Anžlovar je bila po mednarodnem Rdečem križu obveščena, da je 25. marca t. l. v starem kraju, v Ždenski vasi pri Dobrem polju, umrla njena mati Neža Mautsar.

Peta in Abetz konferirala

Maršal bo morda
sprejel ponudbo

Bern, Švica, 23. dec. — Maršal Petain, načelnik francoske države, bo morda sprejel nemško ponudbo in pristal na predlog glede sklenitve kompromisa z Lavalovo vlado v Vichyju in revidiral svoje stališče kot "politični stavkar," se glase poročila iz zanesljivih virov.

Peta in Otto Abetz, nemški poslanik v Parizu, sta nedavno konferirala. To je bil prvi sestanek med njima od 15. decembra 1. 1941. Takrat so Abetza spremljali gestapovci, oboroženi s strojnimi. Sestanek se je vršil potem, ko je maršal postavil Lavala; podpredsednika vlade, pod policijsko nadzorstvo na obtožbo zarote z namenom strnoglavljenja Petainove vlade v Vichyju. Abetz je zahteval takojšnjo osvoboditev Lavala in Petain se je moral ukloniti.

Zadnji sestanek med Petainom in Abetzm se je popolnoma razlikoval od prvega. Gestapovec ni bilo in Abetz je igral vlogu skromnega posredovalca med nemško in francosko vlado, kar je razumljivo. Znamenja namreč kažejo, da je poraz nacistične Nemčije blizu. Poročila trdijo, da je bil Abetz silno previden in obziren, da ne razžali maršala. Kompromis, ki ga je Abetz predlagal, bo morda Petain sprejel. Možnost je, da bo Petain naslovil objubljen poslanico za francoskemu ljudstvu in ga zagotovil, da bo vrnil oblast francoskemu parlamentu. Istočasno, da pomiri Lavala, bo objavil deklaracijo z naznanilom, da se bo parlament sestel v zasedanju in odločil, kdo naj ga nasledil kot načelnik države.

Očitno je, da Petainov odgovor more biti le teoretičnega značaja. Gotovo je, da ne Laval in ne Nemci ne bodo odločili o zadevah in usodi Francije. Prav tako je gotovo, da bo Petain izgubil še tisti neznatni prestiž, ki ga je dobil pri francoskemu ljudstvu s svojim odločnim nastopom proti Lavalu in Nemcem. Če se bo odločil za kooperacijo z njimi, si bo nakopal sovraštvo francoskega ljudstva.

Goebbels spet tolaži Nemce

Doba velike
narodne preizkušnje

Stockholm, Švedska, 23. dec. — Dr. Paul Joseph Goebbels in njegova propaganda mašina pripravljata nemško ljudstvo, izmučeno zaradi vojne, na težke čase. Za božič je Goebbels objavil slehernemu ofroku le eno igračo in to domačega izdelka.

V atmosferi uničevanja in smrti kot posledica zaveznških bombnih napadov na nemška mesta, dnevnih eksekucij, katere izvršujejo Himmlerjevi gestapovci, splošnega pomanjkanja živeža in drugih potrebščin in nacistična propaganda učinkovita. Nemci žele odgovora na vprašanje, kaj bo prinesla vojna.

Dva prominentna nacistična lista — Voelkischer Beobachter in West-Faelsche Zeitung — sta priznala, da izgledi za Nemčijo niso svetli. "Časi so resni in prišla je doba velike narodne preizkušnje," praviata. "Veliko število naših mater in otrok je moralo zapustiti mesta in industrijska središča in so zdaj med tujci. Med njimi bodo morali prebiti božične praznike, ne v domačem krogu kot prej niso."

Nemci izpraznili rimske predele

Revolta se širi
v severni Italiji

Napoli, Italija, 23. dec. — Nemci so izpraznili več rimskih predelov, katere bodo najbrže razdelili pred umikom iz "večnega mesta." Vojaški inženirji bodo posejali mine v teh predelih, kakor so jih v Neaplju, preden so se nemške čete umaknile pred zaveznško silo.

Zanesljiva poročila govore o širjenju revolte proti nemški oboroženi sili v severni Italiji in lutkovski italijanski vladi. Radio Berlin je nedirektno priznal revolto z naznanilom, da so italijanski komunisti in teroristi ustrelili Alda Resega, fašističnega komisarja, Pierra de Angela in Primiera Lamberta, uradnika fašistične organizacije.

Druga poročila govore o sabotaži s severni Italiji in spopadih med italijanskimi gerilci in nemškimi četami. Nemški general je prevzel oblast v Turinu in Milanu in potem naznanil, da bodo vsi saboterji ustreljeni. Nemške čete zdaj stražijo elektrarne in druge javne naprave. Nadomestile so italijanske vojaške enote, katere so Nemci prej smatrali za lojalne Berlinu.

Požar v nemški orožni tovarni

Stockholm, Švedska, 23. dec. — Poročilo iz Copenhagna pravi, da je požar, katerega so najbrže zanele saboterji, uničil več tovarn Riffelskega sindikata, največje danske orožne kompanije, ki izdeluje strojne puške za nemško armado. Poročilo dostavlja, da so gestapovci aretirali veliko število sumljivih oseb.

Londonški list pozdravlja Stalinov odlok

London, 23. dec. — List Daily Mail je pozdravil odlok premierja Stalina, da se "Internacionala" opusti kot narodna himna Sovjetske unije in nadomesti z drugo, kot čin politične modrosti in zdravega razuma. "Smeri v večji nacionalizem in manjši internacionalizem so raznovoj, ki sledi vsaki revoluciji," pravi list. "To je dobro znamenje glede bodoče kooperacije med Združenimi narodi."

VPRAŠANJE ZBLI- ŽANJA MED POLJ- SKO IN RUSIJO

Poljska ubežna vlada
mora storiti prvi
korak

MOSKVA POJASNI-
LA SVOJE STALIŠČE

London, 23. dec. — Sovjetska Rusija je zavzela stališče, da mora poljska ubežna vlada storiti prvi korak glede vzpostavitve diplomatskih odnosov, ki so bili pretrgani v zadnjem aprilu. Skoro gotovo je, da je Stalin na konferenci s predsednikom Rooseveltom in premierjem Churchillom v Teheranu, Perzija, namignil, ako ne odprto povedal, da se mora poljska vlada, katere predsednik je Stanislaw Mikolajczyk, direktno pogajati z reprezentanti Rusije.

Ruska formula in pogoji za zblizanje s Poljsko je, kot izgleda, enostavna. Poljska naj poda jasno deklaracijo z zagotovilo, da bo zavzela prijateljsko stališče napram Rusiji, poleg tega pa mora izraziti željo glede obnove odnosov. Očitno je, da zblizanje ne bo, če bo poljska vlada vztrajala pri zahtevi glede garancije njenih predvojnih mej.

Britski zunanji minister Anthony Eden namerava obiskati predsednika poljske vlade in zunanjega ministra Tadeja Romerja. Ako se bosta odločila za deklaracijo prijateljstva napram sovjetski Rusiji in obnovo diplomatskih odnosov, se bo vprašanje ureditve meje reševalo pozneje.

Sovjetska politika, nanašajoča se na teritorialne zadeve, ne bo spremenjena. Rusija je za restavriranje meje, ki je bila zadržana pred nemško invazijo njene ozemlja. Poljski so zavzeli stališče, da morata Vilna in Lvov priti v okvir nove poljske države, toda nobenega znamenja ni, da bo Rusija upoštevala to stališče.

Glavna tarča napadov v sovjetskem tisku je še vedno general Kazimir Sosnokowski, vrhovni poveljnik poljske oborožene sile. V zadnjih dneh ga je ponovno označil za fašista. Doznava se, da sta zunanji komisar Molotov in dr. Edvard Beneš, predsednik Čehoslovakije, razpravljala o poljskem problemu v teku razgovorov, ki so rezultirali v sklenitvi vojaške pogodbe s sovjetsko Rusijo.

Rusko stališče

o eksekuciji Nemcev

Procedura v soglasju
z zavezniki
deklaracijo

Moskva, 23. dec. — Rusija je zavzela stališče, da obravnava in eksekucija treh nemških vojaških častnikov v Harkovu sta v soglasju z deklaracijo predsednika Roosevelta, premierja Churchilla in premierja Stalina o postopanju napram vojnim zločincem. Deklaracija je sledila konferenci zunanjih ministrov sovjetske Rusije, Velike Britanije in Amerike v Moskvi.

Opazovalci omenjajo naslednje točke v zvezi z obravnavo proti nemškimi častnikom, na kateri so bili obsodeni v smrt:

Obravnava je ustvarila precedent za take slučaje.

Rusija je dovolila poročevalcem zunanjih listov vstop v dvorano, kjer se je vršila obravnava z vso možno formalnostjo in svečanostjo.

Gotovo je, da bo Rusija izvajala slično proceduro v bodočnosti in se ne bo ozirala na to, kako visoke pozicije so imeli nemški vojni zločinci. Vsi morajo dobiti zaslužen kazni.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti let; za Chicago in okolice Cook Co. \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju na primer (December 31, 1943), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne uide.

Kriza na domači fronti

Železničarji zahtevajo zvišanje plače in odlašali so, da zastavkajo 30. decembra, če ne bo ugodeno njihovi zahtevi. Ustavljen obrat na ameriških železnica v tem kritičnem času bi seveda bil katastrofa prve vrste in nobenega dvoma ni, da bo vlada preprečila stavko za vsako ceno. Vlada bo skušala preprečiti stavko s kompromisom in če to ne bo šlo, prevzame železnice.

Vprašanje je, kdo je odgovoren, da je sploh prišlo do te krize, do grožnje s stavko. Kje je krivda, da se je spor med unijami železničarjev in magnati železnice vlekel brez uspeha toliko časa, da je končno prišel na zadnjo instanco pred predsednika Roosevelta?

Krivda je v veliki meri na Rooseveltu samem. Vojni delavski odbor je dobil nalogo v septembru 1942, da izravna vse mezdne spore na podlagi formule Malega jekla. Z besedama "Malo jeklo" so označene neodvisne jeklarske družbe, ki ne spadajo v jeklarski trust ali "Big Steel" in katerih delavci so lansko poletje dobili zadnji povisek. Formula za poravnavo meznega spora z delavci pri družbah Malega jekla je potem ostala kot merilo za poravnavo vsch meznih sporov, izvemši—in to je važno—in slučajih, kjer so mezdne velike nižje. Na ta način je bila formula prožna in lahko se je raztegnila, da je pokrila vse neenake slučaje.

V zadnjem aprilu je pa predsednik Roosevelt odvzel vojnemu delavskemu odboru oblast, da upošteva razne neenakosti mezd kot so na primer različne lestvice plačila za čezurno delo, različne plače za enako delo itd. S tem odlokom predsednika je formula Malega jekla postala "zmrzjena" za neštete izjeme in velja enako za vse milijone delavcev. Člani vojnega delavskega odbora so protestirali proti temu odloku in protestirale so tudi delavske unije z vso pravico, kajti v nešteti primerih ni mogoče po sedanji formuli ugoditi zahtevam delavcev—zlasti pa ni mogoče ugoditi železničarjem, za katere veljajo posebne lestvice in posebne delovne ure; na primer za železničarje velja delovnik 48 ur in potem šele pride zanje "overtime," dočim je delovnik v industrijah 40 ur.

Predsednik je izpremenil formulo iz strateških ozirih, da "api-za" farmaki blok v kongresu, ki je zahteval višje cene za farmake pridelke pod pretezo, da imajo delavci visoke plače in lahko plačajo nekaj več za živež. To je bila Rooseveltova taktična napaka. Predsednik bi rad zadovoljil v teh časih vse sloje, vse stranke—da bo mir v domači hiši, dokler traja vojna. To bi bilo lepo in dobro, če bi šlo. Pa ne gre. Če bo Roosevelt zadovoljil velike industrijske in farmake korporacije, ne bo zadovoljil delavcev in malih farmerjev; če pa zadovolji zadnje, ne bodo prve zadovoljne. Volk sit in koza cela ne more biti!

Spor železničarjev bo poravnani s takšnim ali takšnim kompromisom in na površju bo vse lepo in dobro, ampak železničarji ostanejo nezadovoljni ali pa bodo železniške družbe nezadovoljne. Železničarji pa so upravičeni do povika!

Predsednik mora restavrirati prvotno formulo Malega jekla, da bo lahko vsaj do neke meje pokrila vse sporne slučaje. Najpravičnejše bi bilo, da težko breme vojne nosimo vsi—kapitalisti—kakor delavci in farmerji, vsak po svojih možnostih. Kakšna pravica je to, da magnati industrij in na farmah lahko grabijo visoke dobičke, plače delavcev pa morajo biti "zmrzjene"?—

Lobijski škandal v Washingtonu

Najbogatejša "industrija" v glavnem mestu Amerike je lobija. (Primerne slovenskega izraza za to še nimamo. Pokojni Zavertnik je krstil lobijo za "vežo" in lobije za "vežarje," ki lazijo po vezah—lobbies—kongresnega posloja in agitirajo za ugodne zakone ali proti neugodnim zakonskim načrtom.)

Washington je natrpan s pisarnami nešteti "organizacij" in "institutov" z nedejlnimi imeni, za katerimi se pa skrivajo advokati, ki jih pošljejo tja razne industrijske, finančne in farmake korporacije, da "vežarijo" ali lobirajo v kongresu. Delavske unije imajo tudi svoje lobije, ker jih morajo imeti, da pobijajo lobijo delodajalcev.

Zdaj pa zdaj izbruhne kakšen škandal zaradi lobije. Bilo je že več kongresnih preiskav zaradi lobije in neka preiskava je odkrila, kako je zveza tovarnarjev skušala podkupiti kongresnike v prid nekemu zakonu.

Pred nekaj tedni je prišlo na dan, da so štiri eroplanske kompanije zbrale "jackpot" \$65,000 z namenom, da dobe dodatek k zakonu dohodninskega davka, ki bi jim prihranil težke milijone v davkih. O kakšnem poskušnem podkupovanju ni očitno, je pa poročilo, da so bili za omenjeno vsoto najeti odlični odvorniki iz New Yorka, ki so prišli v Washington lobirat za zaželeni amendment. Celo senator Wagner iz New Yorka je bil naprošen, naj pomaga pri tej lobiji, toda on je odločno odklonil. Ta zadeva se zdaj pere v časopisih, kar pomeni, da bo lobija v tem slučaju pogorela.

Največja lobija vseh časov, ki je zdaj v glavnem mestu, je armada advokatov, katera naskakuje kongres v imenu zavarovalnice proti požaru. Tudi ta mogočna lobija še ni dosegla uspeha, da bi zbornica izvela te zavarovalnice iz območja meddržavne trgovine in s tem iz območja protitrustnega zakona. Nekaj energičnih senatorjev se upira temu z vsemi štirimi.

Najboljše sredstvo zoper lobije je močna publiciteta. Lobijci najraje operirajo na skrivnem, čim pa kdo posveti nanje, zbeže v luknjo. Svoboda tiska in kritika je najdragocenejše orodje ameriške demokracije. Koliko je onih, ki se zavedajo tega dejstva?

Glasovi iz
naselbin

Vesti iz Sheboygana

Sheboygan, Wis. — Dnevnik Prosveta je res vsak dan bolj zanimiv. Vsi dopisi so pomenljivi, poučljivi in tudi zabavni. Na primer v Prosveti z dne 14. dec. je dopis iz Detroita, v katerem je opisana aglnost Slovencev, Hrvatov in Srbinov, ki pride skupno zabavo, od katere dobiček je namenjen partizanom, ki se bore za svobodno Jugoslavijo. Vsa čast takim zavednim žensam in da bi dobile posnemalke tudi po drugih naselbinah.

Izredno zanimive so tudi izkušnje starega naseljenca, ki je moral mlad po svetu radi mačhe. Kdor ni čital tega spisa od začetka, naj si preskrbi Prosveto in prečita njegov življenjski roman in tudi več vreden, ker ni potrjen ali izmišljen kot so večinoma vsi romani.

Zanimivi so tudi dopisi Katarine Krainz iz Detroita. Je že precej časa od tega, ko je bila zbrana skupina žensk na nekem sestanku. Kar ena izmed njih pokaže dopis Katarine Krainz, v katerem je na šaljiv način omenjala pinto za meso, na primer za veliko šunko. Končno pa je dostavila, če bodo tudi moški na pinto in vago, bo treba veliko pointov za debelega moškega. Tisti večer smo imeli veliko smeha in zabave na račun tistega dopisa. Pa tudi vsi njeni drugi dopisi so zanimivi.

Pri nas se sedaj dela s polno paro. Delo zdaj lahko vsakdo dobi—nihče ni prestar. Samo plača je revna—35-40c na uro, tako da se povprečno zasluži le okrog \$30 na dva tedna. Od tega ti odtrga dohodninski davek in še druge odbitke, tako da končno dobiš od dveh tednov ček za okrog \$22. Potem pa živi s takim zaslužkom v tej drugini. Na boljem so tisti, ki imajo svojo obrt, ker njim nihče ne jemlje od zaslužka. So sami svoji gospodarji in dajo po svoji volji kolikor hočejo.

Pred par tedni se je na 40vu ponesrečil in za posledicami tudi umrl Rudolph Kotnik. S svojimi prijatelji je šel na lov na jelene nekam v Michigan. Ponesreči je dobil strel v nogo, nakar je bil prepeljan v tamkajšnje bolnišnico. Čez par dni so mu odrezali nogo, nekaj dni potem pa je podlegel za posledico. Zapuščena mlada žena in dva otroka, prvi je star pet let, drugi pa devet mesecev. Pogreb je bil sijajen in izredno velika udeležba. Vso naselbino je pretresel ta nenavadni dogodek. Pri društvu ni bil. Pokojni je bil zet družine Frank Sepič. Naše sožalje vsem prizadetim!

Meseca decembra se vrše letne seje, na katerih se izvolijo odborniki za prihodnje leto. Zato se vabijo vsi člani, da se udeležijo vsaj letne seje, ki je važnejša od drugih sej. Ameriško slovensko združenje, čigar organizatorica je mrs. Frances Falle, bo imelo svojo letno sejo v torek, 28. dec. v Fludernikovih dvorani. Vabljeni so vsi člani. Pripeljite s sabo tudi one, ki še niso člani, da se nam pridružijo. Ukreniti moramo več važnih stvari, kako bo

po kot združeni Slovenci pomagali rojakom v stari domovini.

Zadnje pomlad je Združenje priredilo igro s programom. Ves dobiček—sto dolarjev—je bil poslan Sansu. S tem je Združenje postalo član Sansa, ki pričakuje, da ga po možnosti podpiramo.

Združenje je letos že tretje leto priredilo božičnico za otroke staršev, ki so člani Združenja, vsaj pa matere in imajo plačan assessment. Uključeni so tudi otroci do 13. leta. Otrok je bilo nad 40. Najprej so imeli gostijo z zabavo in petjem, potem pa jim je Miklavž razdelil razna darila, ki so bila pripravljena pod božičnim drevesom. Pa tudi matere, ki so prišle z otroki, so bile pogočene. V resnici je bilo zanimivo videti prizor, kako so bili otroci veseli. Vsa oče ali mati, ki vidi svojega otroka tako vzradočenega, bi rad plačal več in ne samo pet centov na mesec.

Še enkrat vas pozivam, da se udeležite glavne seje v torek zvečer, ker se moramo pogovoriti o več važnih stvareh. Na starega leta zvečer pa priredi Združenje zabavo v Fludernikovih dvorani. Na to veselico ste vabljeni vsi Slovenci. Končno vesel božič in srečno novo leto vsem članom, kakor tudi drugim Slovincem po Ameriki.

Frances Skrubec.

Prispevki za stari kraj

Bridgeville, Pa.—Sledeči rojaki in rojakinje so prispevali v sklad Sansa: Po dva dolarja: Anna Mehanick, Mike M. Cherry, Joseph Jurman; po dolarju: John Nemanich, Jennie Yapel, John Zalett, Frank Skurich, Mary in Cyril —, Johana Krek, Joseph Krek, John Jereb, Katherine Jereb, Sam Senovich; po 50c: Mary Houst, Ursula Zupancić; po 25c: John McMillan, Joseph A. Snader. Skupaj \$17.50.

To vsoto sem oddal na pristojno mesto in lepa hvala vsem darovalcem.

John Nemanich, tajnik št. 172.

Is. pism od vojakov

Cleveland.—Danes bom podal nekaj izčrpkov iz pism, ki sem jih prejel od sina in od drugih naših vojakov. Sin mi je pisal 11. oktobra neke na Aleutskih otokih:

"Prejel sem Vaše pismo z dne 10. in 21. septembra. Veseli me, da Vi prejmete moja pisma že v desetih dneh, kar je precej hitreje kot pa jaz prejmem pošto. Ne skrbite radi mene, ker počutim se kakor gosli in moje srajce so tudi dobro oprane. Moje izkušnje tukaj so kakor sem včasih mislil, da obstoje le v pravljicah.

Izvedel pa sem dobro novico, da pojdem nazaj na glavno letališče, od koder sem bil nekaj poslan. Tam bom menda prejmal pošto precej točneje kakor sedaj tukaj. Lahko se bom zopet enkrat okopal, šel v kino in dobil drugih potrebnih, katerih tukaj tako primanjkuje. Moj naslov bo še vedno kakor sedaj, samo da bom v glavnem stanu letališča.

Kar se tiče vojne, izgleda tukaj precej dobro, dasi bo vojna

trajala na Pacifiku dalj kot drugje. Donu in Jimmyju izročite moj pozdrav."

Drugo pismo je datirano 8. nov. z naslovom "Nekje na Aleutskih otokih" in se glasi:

"Sedaj Vam pišem še vedno z moje starega otoka in čakam, kdaj se odpeljem nazaj na stari prostor. Komaj čakam, da odidem, ker tukaj nisem dobil pošte že šest tednov. Zdi se mi, da se življenje na teh otokih prenaša le toliko časa, potem pa je treba ta kraj zapustiti, ali pa te prične počasi zapuščati spomin.

Skoro ne vem, kaj bi pisal, ker nisem prejel pošte že tako dolgo. Pravijo, da je cenzor pričel pošiljati in ni več tako strog. Otroci doma komaj čakajo božiča in tudi jaz si želim, da bi bil doma za praznike, ampak o tem letos ni vprašanja—morebiti šele drugi božič. Pravijo, da je nekaj pošte padlo v vodo. Ako mi mislite kaj pošiljati za praznike, Vam svetujem, da tega ne storite, ker tudi zadnja pošta je prej padla v morje predno smo jo dobili."

Tretje pismo, datirano 14. novembra, se glasi:

"Well, zapustil sem moj stari prostor in sedaj sem na novem prostoru. Tukaj me je čakala sedemtedenska pošta. Prejel sem Vaša pisma z dne 15. in 17. septembra in z dne 27. oktobra. Prav tako sem prejel tudi pisma od Franka in Edwarda. Rad bi vedel, koliko časa bo sedaj vzelo predno Vam bodo moja pisma dostavljena.

Po šestih mesecih sem se sedaj prvič skopal. Oh, boy, kako lahkega se počutim in kako dobro mi dene! Prej, ko se bom očistil nesnage, bo menda vzelo mesec dni.

Vojne novice so v prid nam. Izgleda, da bo Nemčija kmalu tepena, potem Japonska in nato domov..."

Tukaj sem navedel nekaj pism mojega sina, ki se nahaja na severozapadnem Pacifiku—"na Aleutskih otokih, ki so nekakšna veriga iz Alaske proti Sibiriji in Japonski. O otokih Attu in Kiska smo dosti čitali. Na katerem otoku se nahaja, ne sme pisati. Prej tudi ni smel povedati, da je na teh otokih, dasi sem vedel, da je. In ker je prej zapisal "Somewhere in the Aleutian Area," je cenzor to izrezal, sedaj pa to dovoljuje.

Podal vam bom tudi pismo, ki mi ga je pisal iz Anglije korporal Joseph Bezek iz North Chica, Ill. Datirano je 13. sept. Potovalo je mesec dni in se glasi:

"Bil sem vesel Vašega pisma in upam, da mi oprostite, ker Vam nisem prejel pisa. Tukaj se dobro počutim in odkar sem pri vojakih, sem se zredil dvajset funtov. Sedaj sem na Angleškem že več mesecev, ali čim prej pridem domov, rajši bom videl. Tukaj ni dosti zabave. Vse, kar lahko storiš, je to, da greš v kino ali pa v gostilno in pijš angleško pivo. Veste, nihče ne ve, v kako dobri državi živimo, dokler je ne zapustimo; potem se šele zavedamo, kje smo živeli. Življenje v taboriščih ni tako slabo. Imamo klub Rdečega križa in od časa do časa tudi odrske predstave. Seveda mi ne dobimo svežega mleka ali kaj, kljub temu pa nismo lačni. Včasih dobimo tudi sladolede.

Naša pošta je cenzurirana in tako ne morem pisati, kakor bi rad. Če se po vojni kdaj sreča-

va, Vam bom pa osebno povedal svoje doživljaje.

Moram končati to pismo in upam, da ga prejmete pri Vašem najboljšem zdravju. Pozdrav družini!

Joseph Bezek ml.,
546 Bomb Sq. (H) 284 Bomb Sq. APO, c/o Postmaster, New York, N. Y."

Prejel sem tudi pismo od Henryja J. Racicha iz Girarda, O. (Njegov sedanji naslov je: Henry J. Racich, S 2/c USN, Company C Platoon 5 139th Construction Battalion, Advance Base Depot, Gulfport, Miss.) in se glasi:

"Ker ravno sedaj nimam kaj drugega delati, Vam bom nekaj napisal. Ne vem, če se me spominjate ali ne od takrat, ko sva se videla v Slovenskem domu v Girardu. (Da, spominjam se ga, ker me je njegov oče prosil, da bi mu preskrbel note slovenskih polk ali pesmi, kar sem storil.) Pred tremi meseci sem bil vpoklican in sedaj sem pri "Seabees" ali mornaričnem konstrukcijskem bataljonu. Najprej sem se vezbal v Camp Pearyju, Va., sedaj sem pa tukaj.

Ali imajo Slovenci kaj plesov v Clevelandu? (Da, ampak manj kot prejšnja leta; plesalcev manjka, dočim je preveč plesalk.) Domov sem pisal po svojo harmoniko, da bom tukaj igral, če še nisem pozabil mojih polk in valčkov..."

Henry bi rad vedel, če ta dopisnik še kaj igra na harmoniko. Sedaj prav nič, ker ni časa—skoraj ga nimam, da bi se najedel. Da pišem in prepisujem ta pisma, sem moral moj pisalni stroj prinesiti s sabo v remizo. Danes je sobota, ali bom moral delati "overtime" do desetih zvečer. In pomagam si. Pisal bi še več, ali v desetih minutah naram biti zopet na delu. Na zopetno svidenje v Prosveti!

Predno končam, moram povedati, da sva se zopet srečala z Vatrom Grilleom. On je še vedno hud in pravi, da bo šel—"do dna". (Mislim, da je šel tudi Gorki v neki svoji igri do dna.) Well, mr. Kennick je še tam kot je bil. Ta dopisnik je le reporter in kaj more storiti drugega kot poročati od časa do časa iz metropole, kakor Milan.

Frank Barbič, 53.

O razmerah v Rusiji in Jugoslaviji

Canton, O.—Ameriška federalna ustava je najboljša na svetu. S tem pa ni rečeno, da je po našem mišljenju najboljša za današnje razmere. Lahko bi bila boljša, lahko bi bila še bolj demokratična, tako da bi podžigala razvoj gospodarske in socialne demokracije. To pride prej ali slej—upajmo vsaj.

Kako je drugod? V diktatorskih državah ni ustave; če je, je le na papirju. Ustava je grupa, ki dikтира. V Rusiji je po nekem najnovejšem poročilu 3,400,000 komunistov, članov stranke, ki teoretično vladajo. V resnici je vladar le majhna klika, ki se zbira okoli Stalina, kateri je tajnik stranke in predsednik vlade.

Prebivalstvo Rusije baje šteje danes okrog 190 milijonov. Ako odštejemo člane komunistične stranke, je 186,500,000 ljudi, ki so pod vlado malenkostne manjšine. Ta manjšina usiljuje svojo voljo večini s silo. Vsako politično udejstvovanje izven te stranke je uničeno.

Rusija ima od pamtiveka vlado manjšine. Prej je bila carjeva manjšina na krmilu, zdaj je komunistična. Ne prva ni zapala ljudstvu, ne druga ne. Ruski narodi so z revolucijo leta 1917 zaslužili svobodo, ampak do danes je še niso dobili. Že nad dve leti branijo ruski narodi svojo zemljo z lastno krvjo, kakor so leta 1918 in 1919 branili revolucijo. Takrat so s svojo krvjo obranili vladajočo komunistično kasto propada, danes jo bodo obranili drugič. Pošteno so Rusi zaslužili svobodo, za katero so v poslednjih 25 letih, posebno v zadnjih dveh, prelili toliko svoje krvi. Ali jo bodo dobili?

Jaz se ne bi rad znašel v državi, v kateri gospodari manjšina z železno pestjo. Živeti v komuni in se ravnati, delati in jesti po dekretih diktature je moderno suženjstvo. Globoko simpatiziram z ruskim ljudstvom, ne bom pa izgubil glave, da bi delil te simpatije z reži-

mom. Zavedam se, da je histerija, ki je v teh letih spravila nekatere ljudi iz ravnotežja, le začasna; zajela je le one, ki niso z ničemer zadovoljni in vedno špekulirajo z nekimi izprememami brez ozira na posledice.

Kaj je danes v Jugoslaviji in s kom je treba tamkaj simpatizirati? Z narodi kot celoto ali s posameznimi političnimi grupami? Razumen človek bo dosledno simpatiziral z ljudstvom kot celoto, toda na nove politične skupine bo gledal s povečanim steklom toliko časa, dokler se neka teh novih skupin ne izkaže kot iskrena, pravična in demokratična. Zato bi bilo najbolje, da se med nami v Ameriki zavzame histerija in da prevladuje hladnokrvnost, dokler ne bomo na jasnem, kako in kaj. Dokler pa ni te jasnosti, negujmo simpatije do našega ljudstva tamkaj kot celote in pomagajmo mu materialno, da se olajša njegova beda čim bo to mogoče. Saj imamo pomožno akcijo.

Nespametno bi bilo, da bi danes, v času histerije, izpreminjali zakone naših ustanov in smerice našega lista samo zaradi reklame kakšnemu političnemu voditelju v Jugoslaviji, ki lahko izgine še predno bo konec vojne.

Predsednik Roosevelt je eden največjih državnikov dvajsetega stoletja. Ako ga ne bi ovirala stara garda obeh strank, bi njegov program ekonomske, humanitarne in socialne rekonstrukcije po vojni pomenil presenetljiv napredek v ameriški demokraciji.

Kdo bo predsedniški kandidat demokratske stranke, se še ne ve. Republikanci so že na delu. Bivši predsednik Hoover, ki ga je kolosalna ekonomska polomija brenila iz Bele hiše, je aktiven s svojim "Lajtnantom" Landonom. Tudi naš ohijski guvernier Bricker se nekaj giblje na strani stare garde. Kaj bo z Willkiejem, ki se je stari gardi zameril s svojo knjigo "One World"?

V urednikovi koloni Tedenske kritične misli sem čital, da je v Ameriki 60 odstotkov ljudi, ki ne spadajo k nobeni cerkvi. Jako zanimivo. Torej večina šteje! Kljub temu ne opazam kakšnega ateizma med Američani in še manj kakšnega komunizma. Američani, ki ne hodijo v cerkev, niso radikalni, ne revolucionarni. Menda so obrnili hrbet cerkvi zato, ker so se prepirali, da je cerkev tudi nekakšna trgovina, ki se bolj briga za business (dolar), kakor za dušo posameznika. Michael Chok.

Sugestira "mirovno konferenco"

Brownson, W. Va.—Ker so vseli božični prazniki pred programom, sem stopil v božji hram, kjer se deli tolažba žalostnim. Skoro mi je srce razneslo, ko mi je komij povedal, da je oni božični kvart, ki je bil zapisan v moji knjižici za racioniranje, "odmufla" že zadnjo podo. Postal sem še bolj žalosten kot sem bil prej, kajti sezonske praznike bo treba praznovati brez železne tolažbe. Blagor onim, ki imajo v knjižici še zapisan božični kvart!

Poletnih pasnjih dni je konec, prav tako bliskanja in grmenja. Na počitnicah so tudi žabe, ki so nam brenkale tiste neslane melodije po mlakazah. Le te pirlinate melodije še odmevajo po hribih in dolinah in nam kvartje že itak kisle obaze. Če kdo želi služiti "Christmas present," so gotovo vredne one naše žemke, ki so zadnje čase poskrbele, da nam ne manjka humorja.

Vsako, ki še ni pod popolno kontrolo jesiha, lemonade in grenkega pelina, se še lahko spominja naših nekdanjih dušnih zdravnikov, ki so nam pošiljali recepte humorja po cajtengah. Ali kje so zdaj? Nekaj jih je morda med nami, drugi pa molče premišljajo o tem na glavo postavljem svetu.

Ko so me objemali grenki spomini—razbita majolica pod mizo, prazen sodeček, Urška pa mi je pokazala figo po vseh sladkih besedah—sem vzel v roke spise naših nekdanjih humoristov—Majka Cigare, Petra Zgaga, Koročarja pl. Gajžije, Kozme Tebeana, Zarkometa itd.—in odpravljena je bila moja duša.

Glede reševanja partizanske Mihajlovičeve vojne bi bilo najbolje, da bi počakali, dokler pa-

Turčija drži ključ, ki morda odpre novo fazo v napovedani zavezniški ofenzivi proti Nemčiji.

Pismo iz Londona

(Izvirno poročilo Prosveti)

26. novembra 1943.

Zadnja največja vest iz Londona je o "Battle of Berlin". In danes slišimo, da (tudi v Rusiji trenutno največ govore in pišejo o tem poglavju. Berlin gori, Berlin se ruši, isti Berlin, ki je dal pred štiri leti ukaz, da se mora Varšava uničiti do tal. Isti Berlin, ki je ukazal, da morajo strahovati z bombami Rotterdam. Isti Berlin, ki je pred tremi leti začel "Battle of London". Isti Berlin, ki je ukazal napasti Berlin, in ki je odgovoren za 30.000 mrtvih po enem dnevu bombardiranja tega mesta. Isti Berlin, ki je napadel Moskvo, Leningrad in Stalingrad. Domov Hitlerja, Goebbelsa in Ribbentropa so v prahu in pepelu. Nemci govore o 8-10.000 mrtvih v eni noči. Nemci tudi govore: "Dol je račun, ki ga bomo predložili. Nemška vojaška komanda obžaluje, da ne more več presiliti klica po masčevanju." Maščevanje ni v nemških rokah, maščevanje je v rokah zaveznic. Vojna se ni pričela ta teden z napadom na Berlin. Vojna se je pričela pred štiri leti in dolga je račun, ki ga morajo Nemci plačati.

In v Londonu? Uradni govorniki izjavljajo, da bodo nadaljevali z udarci na Berlin, "dokler ne bo prenehalo biti srce nacizma", da "ne morejo nuditi Nemčiji drugega uboja, kakor vse teže, vse bolj ubijajoče udarce, dokler se ne zgrudi pod njimi". In v Londonu imamo prav posebno kvalifikacijo, da čitamo poročila o berlinskih napadih z zanimanjem takih, ki "se spoznajo na stvar". Nismo še pozabili, kako je bilo pred tremi leti. Nikoli ne bo mogoče pozabiti "pozorišča, enakega po sijaju in po razdejnanju".

Berlin je imel svoj 90ti napad, ki je bil najhujši med vsemi. Enako druga nemška mesta. Za Nemčijo številke rastejo. Številke žrtv, številke sovražnih bombnikov, številke tonaže razstreliva, številke dnevoj v temu in v mesecu, ko jih obiščejo bombniki. Danes so povedali, da je bil Berlin štiri zaporedne noči napaden, Nemčija napadena v 20 nočeh tega meseca. Zračno vojno tukaj pri nas je bilo drugače. V prvem tednu intenzivnih zračnih napadov v septembru 1940 je bilo 6000 žrtv, v zadnjem tednu oktobra samo 2000. Povprečna tedenska številka žrtv v enem letu je bila za september 4500, za oktober 3500. Ko je Churchill razlagal v parlamentu ta pojav v začetku novembra 1940, je dejal: "Vreme je brez dvoma veliko vlogo pri tem; ampak poleg vremena so druge stvari, ki igrajo svojo vlogo, stvari, ki bodo igrale vse večjo vlogo, ko bodo minevali meseci. Parlament gotovo ne zahteva, da se podam tu v tehnično razpravljanje."

Anglički voditelji so držali svoje besede in ko so minevali meseci, je poenostavljeno bombardiranje. Dnevi so rasti krajši in noči daljše in spet dnevi daljši in noči krajše; zračni napadi so poenostavljali. Dne 5. novembra 1940 je Churchill govoril v parlamentu: "Gledati moramo naprej v leta 1943 in 1944." Dali so nemški voditelji danes upajo pozarjati svoje ljudi, da morajo gledati v 1946 in 1947? Dali so upajo govoriti svojim ljudem, da bodo temne zimske noči preprečile zračne napade? Da bodo nove iznajdbe preskrbele za dobo zimo? In če se upajo tako govoriti, kdaj jim verjame, ko jih vsa nova bomba spomni prelomljene Goeringove besede, da ne pride nobeno sovražno letalo nad njihova mesta?

"Battle of Berlin" se je začela v časih, ko pravijo, da je hemisfarska prestolnica kakor mesto v bojni liniji. Brez dvoma zasluži ta priimek, če ima v eni noči 10.000 žrtv. Pred tremi leti je bil London "front line", ali to je bila takrat edina fronta in vsa naša vrnitev in podjetnost, ves naš interes in pažnja je bilo osredotočeno na domačo fronto, na mesto, kjer se je odvijala vojna. Takrat smo se dobivali pisma iz Ljubljane in pošiljali pisma domov in kako lepo je bilo videti, ko smo se zavedli, da

smo spet preživeli eno noč, spet dočakali nov dan in je povrh tega še pismo—pošta je vedno uradovala, čeprav smo bili vsi brez plina in vode—prinesel pismo iz Slovenije, ki je bilo polno skrbi in dobrih želja za nas in polno občudovanja. Kakšna pisma dobivajo v Berlinu zdaj? Pisma z zračnih napadov? Pisma z ruske fronte, da se je začel mrz in da je tretja zima na hudičevi fronti prišla letos zgodaj in ostra? Pisma o umikanju nemških čet na vzhodni fronti? Pisma iz Italije o napredovanju Amerikancev in Angležev in o sovražstvu prejšnjih zaveznikov, ki so se zdaj obrnili proti njim? Kakšna pisma prihajajo iz Norveške, iz Francije, iz Nemčije, iz Jugoslavije pred vsem. O samem sovražstvu, o samih večnih bojih. Nikjer ni sočustvovanja z njimi, povsod veselje nad njihovo nesrečo. Tudi to pomaga

Glasovi iz nasebin

(Nadaljevanje z 2. strani)

nica ne dozori. Kako jo bodo opleli in omlatili, bomo videli, ko zasije zlato sonce. Kar se tiče naših preko luže, bi bilo še najbolje, da se obrnemo do onih slovenskih mož na tej strani, ki imajo vpliv pri naši mogočni ameriški vladi.

Ker me je Amerika po materialno sprejela v svoje naročje, moram gledati, da ji pomagam kolikor največ morem. Krepi mladi fantje bodo opravili svoje čelo na bojni fronti, mi pa jim dajmo, kar potrebujejo; naši mater Ameriki pa vojne bonde, da nam čim prej zasije dan svobode.

Glede naše vojne, ki je "zaštardala" v cajtengah kar brez napovedi, bo treba menda res sklicati mirovno konferenco. Ker pa je dvomljivo, da bi se delegacije v hlačah zedinili, bi bilo zelo priporočljivo, da posežejo vmes delegatinje. Če one ne bodo na noben način naredile ta božji in zaželjeni mir, tedaj pa metle v roke in mirna mora biti Bosna!

Ker je nekje zapisano: "ljubi svojega bližnjega..." tudi jaz želim vesele božične praznike vsem, kakor tudi to, da bi bilo dejanskih in papirnatih vojn čim prej konec. Daj Bog, da se uresniči amendment: Mir ljudem na zemlji! John Planinc.

Ni več veselja

Yukon, Pa.—Ker se iz naše nasebine nihče ne oglasi, dasi je tukaj dosti Slovencev, bom pa jaz zopet nekaj napisala. Danes ni več veselih obrazov, ne veselih src, niti petja. Kamor greš, povsod je samota in žalovanje. Matere premišlujejo o svojih sinovih, kje so in če so še živi, žene žalujejo za možmi, dekleta za fanti in otroci za očetom. Res ni nobenega veselja več. Kaj bi počeli, če bi ne imeli Prosvete in drugih slovenskih listov, ki nam vsak dan prinašajo novice, kaj se godi po svetu, kakor tudi zanimive dopise. Tudi jaz raje berem kot pišem, ali ko se človek pripravi, potem pero že teče.

Starka zima je že tukaj. Tri

do obupa: vsaka majhna stvar malo, dokler ni mera polna.

V Londonu se vprašujemo, če so ti strahoviti udarci po Nemčiji uvod v prave vrste invazije Evrope. Take invazije, da bodo z njo zadovoljni na njenem vzhodu in zahodu, na severu in jugu. Nekateri pravijo, da bombniška komanda preizkuša svoje teorije, če je, ali če ni mogoče priti do končne zmage s samimi zračnimi napadi brez suhozemske invazije. V tej vojni si je britanska zračna sila nabrala zaslug za obrambo teh otokov, kakor nobena druga vojaška sila britanskega imperija. Nihče ne more prekositi njenih zmag v "Battle of Britain". Ali to vam je mlada sila in njene ambicije še niso dosežene. Zda udarja prav v osrčje sovražnikovega sistema, udarja noč za nočjo z neprekosljlivo silo, z neomahljivo odločnostjo. Samo ena stvar bo ustavila njene polete, zadovoljila njene ambicije: popolna zmaga.

Dolenjka.

dni že razsaja, kakor da bi bilo vse njeno. Pa se bomo morali privaditi. Bojim se, da bi ne bilo tako kot je bilo leta 1936, ko sem se za božič nahajala na obisk v Clevelandu pri naših sorodnikih. Na sveti večer se odpeljemo v Slovenski dom na Recher ave. v Euclidu, kjer je bilo dosti zabave in lučnih ljudi. Ko smo se pozno ponoči odpravili proti domu, je bilo tako mrzlo, da nam je kara na cesti zamrznila, kakor tudi drugim. Morali smo jo tam pustiti. Prišla je poulična in hitro nanjo. Ampak tudi tam ni bilo boljše. V noge nas je zeblo, ker ni bilo nobene gorkote. Kmalu je opravila tudi poulična in se ustavila. Nikamor ni mogla več. Ne vem, če je bila tista kara Barbičeva ali ne.

Njega takrat osebno še nisem poznala, videla sem ga le na filmu pred petimi leti. Pred par leti pa sem ga videla osebno. To je bilo na izletniški farmi clevelandskih društev SNPJ, kjer prirejajo piknike, dasi je prostor precej oddaljen od mesta. Tam je dosti zabave za mestne ljudi, ki gredo radi na deželo. Tam smo videli dosti znancev in dobro bi se imeli, ako bi ne bilo toliko komarjev, katerih smo se morali stalno otepati.

Tam sem zapazila tudi Barbič. Da bom bolj sigurna, vprašam Mary Brulc, če je on, kar mi pritrdi. Mislim si, da zdaj bo prilika, da se spoznamo, toda okrog njega je bilo toliko ljudi, da ni bilo mogoče blizu. Čakali smo na priidlo, ampak Frank je prej odšel in se ni več vrnil. Pred dvema letoma sem ga zopet videla v Pittsburghu na jednotinem banketu. Z njim je bila tudi njegova žena. No, zdaj poznam oba.

Cleveland mi je znan. Tam imamo sorodnike in prijatelje. Vselej se oglasimo pri družini Kušar, kjer smo dobro postreženi in tudi izvrstnega muzikanca imajo v hiši. Tudi pri Vesovih se imamo vselej dobro. Mrs. Ves je zmiraj bolehnata, ampak vesela je še zmiraj in zapoje kot škrlanček, kakor tudi Frank. Obi sta hvale vredna. Sin Louis pa je odprl gostilno. Želimo mu obilo sreče. Vsem našim prijateljem Prosvete vesele praznike in srečno novo leto!

Anna Katerla. 117.

Rojstvo industrijskega veka

J. Kličar

(Se nadaljuje.)

Produkcija železa, ki je znašala v sredini 18. stoletja povprečno 12 do 17 tisoč ton, je poskočila leta 1788 na 68.000 ton in od tedaj je bilo 54.000 ton taljenih s koksom. Leta 1806 je produkcija znašala 244.000 ton, leta 1823 pa že 455.000 ton. Se v sredini 18. stoletja je bilo v Angliji razširjeno mnenje, da je bolje uvažati železo iz Švedske in Rusije, kakor pa uničevati doma gozdove. V začetku 19. stoletja pa je Anglija postala že velika izvozna dežela za železo.

Opisani napredek v industriji je moral nujno vplivati na izboljšanje prometnih prikl. Anglija je v tem oziru spadala med najnaprednejše države Evrope, ker je imela dobro razvito kanalno in cestno mrežo. V 18. stoletju se vrstijo poskusi, zgraditi vozilo, ki bi ga premikala para. Vzeli so navadne tovarne vozove in na nje postavili Wattov parni stroj. A nepremostljivo oviro so tvorile slabe ceste, vsled neprestanih sunkov se je mehanizem moral poskodovati, izumitelji so kmalu uvideli, da se na ta način ne da doseči uspeha. Nove možnosti so se odprle, ko so začeli uporabljati parno silo na tiru. Že v 16. stoletju so bili v rudnikih Hartza v rabi leseni tirji. Da se preveč ne obrabijo, so jihčasoma začeli oblagati z železnimi ploščami. V šestdesetih letih 18. stoletja so v angleških rudnikih polagali že železne tirnice, po katerih so konji vlekli male, z rudo obložene vozove. Kmalu so konje poskušali nadomestiti s parno silo, vendar je bil dolgo časa ves trud zaman.

Šele Trevithik in Vivian sta leta 1802 zgradila prav uporabno lokomotivo. Daleč pa je prekosil svoje predhodnike George Stephenson, ki je leta 1812 zgradil lokomotivo za premovalnike Newcastle. Ne samo, da se je stalno premikala, temveč vlekla je tudi osem vozov, obloženih z 8-10 tonami s hitrostjo 6 km na uro. Prva železnica, ki je služila javnemu prometu, se je otvorila leta 1825 med Stocktonom in Darlingtonom. Čeprav je Stephensonova lokomotiva vozila že s hitrostjo 16-17 km na uro, je vendar še dolgo trajalo, preden so lokomotive nadomestile konje. 25. aprila 1829 je železniki ravnanstvo v Manchesteru razpisalo nagrado 500 funtov za lokomotivo, ki vleče trikratno lastno težo s hitrostjo 10 angli. milj na uro. Pri tekmi lokomotiv v Rainhillu oktobra istega leta je zmagala izboljšana Stephensonova lokomotiva "Rocket", ki je vlekla petkratno lastno težo s hitrostjo 14-20 milj na uro in s tem daleč prekosila stavljenega pogoja.

Čeprav so bili s Stephensonovo lokomotivo osnovni tehnični problemi rešeni, se je vendar železniški promet le s težavo uveljavil vsled nasprotovanja javnega mnenja, ki so ga podpirali zakupniki pošt in posestniki kanalov. Pod vtisom tega nasprotstva so znanstveniki in zdravniki podajali izjave, kjer so svarili pred vožnjo po železnici, češ, da utegne povzročiti težke možganske pretresljaje pri pot-

nikih in gledalcih. Priporočali so, da se naj železniški tir v varstvo neudeleženih ljudi obda vsaj z visokim in močnim plotom.

Ko so predložili leta 1825 angleškemu parlamentu načrt prve železnice, so nekateri govorniki dokazovali prednost konjske sile pred parno, češ, da grozi pri uporabi lokomotive nevarnost, da se bodo potniki v tunelih zadušili in da bodo iskre požgale polja. Živali v okolici bodo hitro poginile iz strahu pred hrumenjem in pikanjem lokomotive in kure ne bodo več legle jajc. Tudi verski pomisleki so se javljali, češ, da je železnica hudičeva iznajdba in da je greh uporabljati za prevoz parno silo, ko je vendar ljubi Bog ustvaril zato konje in druge živali.

Gradnjo novih železnic so ponekod spremljali krvavi spopadi. Vendar navzile vsem okoli je Anglija že v sredini 19. stoletja imela precej gosto železniško mrežo.

Na evropski celini je vozil prvi vlak leta 1835 v Belgiji med Brusljem in Mechelnom—in nato so naglo sledile druge evropske države.

Kateri predpogoji so omogočili opisani industrijski in tehnični prevrat v Angliji, ki je imel tako nedogledne posledice za razvoj človeštva? Nemalo zaslug imajo prirodne vede, ki so dosegle potrebno stopnjo zrelosti, iznajdba parnega stroja n. pr. je neposredna posledica znanstvenega razvoja v 17. in 18. stoletju, kajti Savery in Newcomen sta osnovala svojo iznajdbo na epohalnih odkritjih Toricellija o teži zraka. Ker še nista imela eksaktnega znanja o toploti in njenih učinkih, je moralo biti njih delo nepopolno.

Za nadaljnji napredek je bil potreben topolmer in med leti 1714-41 so ga izpopolnili Fahrenheit, Reaumur in Celsius. Okoli leta 1760 je profesor na univerzi v Glasgouu Joseph Black izgradil nauk o toploti. Imel je vedno veliko poslušalcev in najprirednejši med njimi je bil mož, ki je pozneje izsledke znanosti uveljavil v praksi—James Watt.

Ostali izumitelji v drugi polovici 18. stoletja sicer niso bili znanstveno šolani ljudje. Hargreave, izumitelj Jenny-stroja, je bil tkalec, Ackwright, iznajditelj warte-frome-stroja, brivec, Cartwright, izumitelj mehaničnih stavov, pa podeželski župnik. Vendar jih veže okolnost, da so se vsi brez izjeme bavili dalje časa z deli na področju praktične mehanike, zlasti z urarstvom. Posredna zveza z znanostjo potane s tem očitna, kajti ura je bila že v sredini 17. stoletja točen instrument z mehanizmom, ki je temeljil na Galilejevih znanstvenih izsledkih o gibanju in njeni zakonitosti in Huygensovih o nihalu.

Ostali predpogoji za nastanek moderne industrije, delavna sila in kapital, so bili v Angliji dani. Številne delavne moči, ki so bile prej vezane na deželo, so postale takrat proste vsled dalekosežnih sprememb v agrarnih odnosih.

V 15. in 16. stoletju je propadla stara vsaka uredba, po kateri je večina zemlje občinska last. Razbili so jo plemiči in premožnejši ljudje, ki so izsilili razdelitev skupne občinske zemlje. Zunanji znak te spremembe je bila ograditev (inclosure) občinske zemlje. Veleposestva, ki so se s tem povečala, so obdelovali zakupniki. Zelo donosno je tudi bilo, spremeniti polja v pašnike, kjer so se pasle ovce, kajti volna je stalno rastle v ceni. Malega kmetskega je ograditev hudo zadela, kajti dodelitev majhnega zemljišča ga ni mogla odkodovati za izgubo prejemkov iz občinske zemlje in tako je kmalu obubožal. Po Marxu je bil neodvisni kmeti stan (yeomanry) še v zadnjih desetletjih 17. stoletja številnejši kakor razred najemnikov. Tvoril je glavno moč Cromwella. Okoli leta 1750 pa je ta stan izgubil in z njim vred poslednja sled skupne občinske zemlje.

(Dalje prihodnj.)

Slovenska Narodna Podporna Jednola

2657-59 So. Lawndale Ave.

Chicago 23. Illinois

GLAVNI ODBOR

Izvršni odbor
VINCENT CAINKAR, gl. predsednik 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER, gl. tajnik 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL, gl. blagajnik 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
LAWRENCE GRADISHEK, tajnik bol. odd. 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MICHAEL VARIOVNIK, direkt. mlad. odd. 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
PHILIP GODINA, upravitelj glasila 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
JOHN MOLEN, urednik glasila 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

Podpredsedniki
MICHAEL R. KUMER, prvi podpredsednik Box 64, Universal, Pa.
CAMILUS EARNICK, drugi podpredsednik 3507 W. 60th St., Cleveland 2, Ohio

Districtni podpredsedniki
JOE CULKAR, prvi okrožje 417 Woodland Ave., Johnstown, Pa.
JAMES MAGLICH, drugo okrožje R. D. No. 1, Oakdale, Pa.
RAYMOND TRAVNIK, tretje okrožje 7929 Middlepointe, Dearborn, Mich.
JOHN SPILLER, četrto okrožje 3079 Randall St., St. Louis 3, Mo.
URSULA AMBROZICH, peto okrožje 418 Pierce St., Eveleth, Minn.
EDWARD TOMSIC, šestto okrožje 883 W. 7th St., Walsenburg, Colo.

Gospodarski odbor
MATH PETROVICH, predsednik 233 E. 181st St., Cleveland 10, Ohio
VINCENT CAINKAR 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
JACOB ZUPAN 1400 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.
DONALD J. LOTRICH 1937 So. Trumbull Ave., Chicago 23, Ill.
RUDOLPH LISCH 706 E. 260th St., Euclid 17, O.

Poradni odbor
ANTON SHULAR, predsednik Box 27, Arma, Kansas.
FRANK VRATARICH 315 Tenser St., Lumberton, Pa.
FRANK BARNIC 18011 Muskoka Ave., Cleveland 18, Ohio
ANDREW VIDRICH 706 Forest Ave., Johnstown, Pa.
JOSEPHINE MOČNIK 172 E. 18th Street, Cleveland 18, Ohio

Nadzorni odbor
FRANK EATZ, predsednik 261 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MILAN MEDVESEK 18012 Upton Ave., Cleveland 18, Ohio
ANDREW GRUM 17183 Snowden, Detroit 21, Mich.
JOHN OLIP 231 So. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
FRED MALGAI 33 Westlawn Ave., Peru, Ill.

Glavni uredniki
DR. JOHN J. ZAVENTNIK 3219 So. Ridgeway, Chicago 23, Ill.

IZ URADA

Slovenskega ameriškega narodnega sveta

3935 W. 28th Street, Chicago, Ill.

IZ urada Združenega odbora jugoslovanskih Amerikancev, kateremu predseduje naš poznani pisatelj Louis Adamič, je SANS predložil seznam imen voditeljev raznih odborov v Slovenski osvobodilni fronti. Ta seznam imen predstavnikov raznih strank in organizacij dokazuje, da se je narod doma zedinil v enotno fronto, ki vodi politično in odporno akcijo proti vsem sovražnikom.

IZVRŠNI ODBOR OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA

Predsednik: Josip Vidmar, literarni kritik in dramaturg
Podpredsedniki: Edo Kardelj, publicist; Edo Kocbek, književnik; dr. Jože Rus, sodnik in vodja Sokola.
Tajnik: Boris Kidrič.

Člani odbora: Franc Lubel, učitelj, Franc Leskovič, delavec, Tone Falcar, delavec, dr. Marjan Breclj, odvetnik in dr. Zoran Polič, odvetnik.

ODBOR SLOVENSKEGA ČASTNIKOV

Predsednik: General Jakob Avšič.

Podpredsednik: Profesor Josip Jeraš.

Odborniki: Peter Kilar, art. polkovnik, Vlado Naglič, moriški kapetan, Zdravko Prigalič, poročnik, Rajko Tanasković, poročnik in Franc Tavčar, poročnik.

NARODNI OSVOBODILNI ODBOR

Franc Rozman, načelnik glavnega stana Narodne osvobodilne vojske za Slovenijo, dr. Boris Kraiger, odvetnik, in. Dušan Bernac, bivši ban in minister, prof. Josip Jeraš, podpredsednik odbora slovenskih častnikov, general Jakob Avšič, pomočnik poveljnika Narodne osvobodilne vojske, Franc Svetež, predsednik delavskega sindikata iz Celja, dr. Jernej Stante, odvetnik iz Celja in državni pravdnik pri Narodnem sodišču, dr. Vito Kraiger, odvetnik iz Maribora, dr. Joia Vilfan, odvetnik iz Kranja, predsednik Osvobodilnega odbora na Primorskem, dr. Matko Sluga, dr. Lavo Čermelj, profesor, dr. Lado Vavpotič, odvetnik iz Ljubljane, dr. Anton Križnik, predsednik Vrhovnega upravnega sodišča v Celju, sedaj Vrhovni predsednik Slovenskega narodnega sodišča, dr. Joie Tomišek, član sodišča v Ljubljani, dr. Teodor Tomišek, sodnik iz Ljubljane in podpredsednik Slovenskega narodnega sodišča, dr. Ivan Černe, odvetnik iz Ljubljane, dr. Metod Mikul, duhovnik ravnatelj škofijske knjižnice v Ljubljani, Josip Lampret, duhovnik, dr. Franc Škerlj, dr. Lunaček, zdravnik iz Ljubljane, dr. Mar-

olja, zdravnik iz Ljubljane, dr. Ivan Novak, Marjan Pavšič, književnik, dr. Aleksej Baebler, France Bevk, pisatelj in podpredsednik Osvobodilnega odbora na Primorskem, dr. Joie Zmajlak, profesor, Božidar Jakac, akademski slikar iz Ljubljane, Niko Pirnat, akademski slikar iz Ljubljane, France Mihelič, akademski slikar iz Ljubljane, France Mušič, arhitekt, Mile Klopčič, pesnik, Ivan Jerman, član Narodnega gledališča v Ljubljani, dr. Marjan Dermataj, odvetnik, dr. Bogdan Breclj, zdravnik iz Ljubljane, dr. Joie Brilej, doktor prava, dr. Ivan Broclj, zdravnik iz Ljubljane, dr. Drago Marušič, bivši minister in ban, Ivan Maček, Janes Lošar, Joie Mahovec, Josip Černe, Josip Sluga, Ivan Mast, Marol Starčič, Angela Osetič, Lojze Rakar, Milka Slander, Franc Rutar, Peter Kavčič, Ivan Mele, Franc Černe, Albin Bitešnik, Olga Maček, Marija Ivančič, Stefan Pavšič, Tone Bevk, Peter Ahlin, Polde Maček, Lojze Mlakar, Ivan Lenček, Tone Štanič, Stane Kavčič, Peter Štanič, Viktor Stopar, Sandi Malcen in Adolf Vipotnik.

IMENA RAZNIH SODELOVALCEV V ODBORIH

Dr. Fran Šturm, profesor univerze, Stefan Pavlič, predsednik kršćanske delavske mladine, Jelena Kuhar, učiteljica, kršćanska socialistka, Smrkolj, član Sokola iz Ljubljane, Lado Ambrožič, član Sokola in podpoveljnik v gl. štabu Narodne osvobodilne vojske za Slovenijo, Rado Potalek, načelnik štaba I. divizije Narod. osvobodilne vojske, Martin Hribar, član Sokola, Novo mesto, Ivan Kosar, Polak, Pavle Tratar, kršćanski socialist, Miha Boršnik, kršćanski socialist, Franc Plešnik, poveljnik bataljona Narod. osvobodilne vojske, Lovro Janko, Dušan Pizjavec, visokošolec, član Osvobodilnega odbora za Primorsko, Maki Rejec, učitelj, Janko Premru, Ludvik Štokar, visokošolec, Josip Petecjan, socialist, Frank Bidovec, jurist, vsi člani Osvobodilnega odbora za Primorsko, dr. Jakonc, Ivan Jontes, dr. Milan Lemač, odvetnik, dr. Pokorn, zdravnik, dr. Vogelnik, docent univerze, Miško Kranjec, pisatelj, Prešihov Voranc, pisatelj, dr. Oblatič in dr. Tomič.

Vozniki avtobusov preklicali stavko

Atlanta, Ga., 23. dec. — Vozniki avtobusov družbe Greyhound so preklicali stavko, ki je trajala pet dni. To so storili, ko jih je pokrajinski direktor vojno-delavskega odbora zagotovil, da bo revidiral mezdni odlok.

Ameriški vojski na italijanski fronti odpirajo zavoje z bojičnimi darili.

GUSARJI

(Les Filibustiers des Mers)

CLAUDE FARRERE

Poslovenil F. J. o

(Se nadaljuje.)

Sedaj Tomaž ni mogel in ni smel več molčati. "Gospod admiral," pravi in tretje sname svoj klobuk, "zelo sem zavezan vaši osebi. Toda prvič fregata ni moja, marveč sem ji le kapitan v službi njenega armatorja, gospoda viteza Danyana, ki pa je zelo bogat. Drugič imam pa tudi jaz toliko, kolikor si želim, in še kaj več. Da ne štejemo premoženja, ki sem si ga nabral v prejšnjih pohodih, imam samo tu seboj v kapitanskem kovčku nad sedemstotisoč funtov čistega zlata v lepih, zvenceh kovanih zlatnikih, ki so vsi moja izključna last in do katerih nima nikdo druge pravice."

"Sedemstotisoč funtov zlata!" vzkligne gospod de Gabaret in se čudno čudi.

"Nič več in nič manj," potrdi Tomaž samozvestno.

S svojo edino roko si sivi admiral pogladi brke.

"Sedemstotisoč funtov zlata!" ponavlja polglasno in skoraj ne veruje. "Odkod za vraga pa imate tolikšen zaklad, gospodine moj?"

Tomaž ponosno podpre svojo roko v bok: "Iz Ciudad Reala na Novi Granadi, gospod admiral," pravi. "Pred nekoliko mesecev sem z nekaterimi prijateljskimi Filibustejci zavzel to mesto v naskoku in je razdeljal, da ni ostal kamen na kamnu."

Beseda "filibustejci" je učinkovala. Admiral je sedaj verjel. Čudil se je pa tem bolj. Potem pogleda korzarja s širokimi očmi in nadaljuje:

"Vi ste torej poprej, gospodine moj," nadaljuje sedaj zopet s počasnim dostojanstvenim glasom in točno izgovarja vsako besedo, "vi ste torej poprej imeli na krovu vse to bogastvo, pa se vključ temu niste pomislili niti trenutka, da se udeležite tako grozne in neenake bitke, dasiravno bi se je bili prav lahko in brez sramote izognili, če bi vas bilo volja? Pri moji veri, to je pa zares junaško!"

Obnašali ste se vpravi vzorno! Kajti zares preveč ste tvegali pri tej igri. Da so nas premagali in vas ujeli, bi bili izgubili in svobodo in premoženje, oboje naenkrat... In morda imate povrhu vsega tega doma v Saint Malo ženo in deč, ki čaka na vas in ki že računa z vsem tem bogastvom, ki ga prinašate?"

"Premagali? Ujeli?" odgovori Tomaž in se naenkrat zasmee iz polnega grla. "Ho, ho, gospod admiral, kaj mi pa to pripovedujete? O takšnih rečeh še nisem nikdar slišal govoriti, in tudi moje moštvo ne, vseh teh pet let, kar preganjamo kraljeve sovražnike po raznih morjih... Kar se pa moje dece tiče, nimam prav nobene. In kar se tiče žene, imam eno pred bogom, pa ne doma v Saint Malo, marveč tam na ladji. Sedaj spi, kajti prej se je krepko udeleževala bitke..."

Stari admiral se kar vzpne v svoji nosilnici in ostrmi: "Kaj, vaša žena je pri vas na krovu? Sovražnika ste napadli, ko je bila ona pri vas?"

"I, kako da ne?" odgovori Tomaž, "pa še svoj najboljši brokatno haljo je oblekla, da prav izrazi svoje zaničevanje tem holandskim podganam, in pa po cel funt pudra na vsako lice in dva čevlja šminke, čeprav ji vsega tega bogami ni treba..."

Gospod de Gabaret pade nazaj v svojo nosilnico:

"Gospodine," še reče, "kralj bo to izvedel, bogami, izvedel..."

Ko so pasirali veliko ograjo, zavozila karosa po drobnem pesku pod veličasten drevored, Tomaž pogleda skozi okno karose in zagleda

povsodi naokrog košata visoka drevesa, ki dajejo parku zunanost šume. Ospelo vejevje je pobeljeno s slano. Na rjavi zemlji se tu pa tam svetlikajo zamrznjena jezera. Med seboj zapleteno vejevje omejuje pogled v nebo kakor z nežnimi čipkami. Sredi križpota kaže velik mramorni vodnjak svojo umetnost in kaskada pada šumeč in pljuskajoč v tolmun, po katerem plavajo kosi ledu. Nekoliko bolj vstran dvignejo te krotke srnice svoje vitke vratove in se prenehajo pasti, vendar pa ne pobegnejo, ko se približa karosa. Velik sijaj prevladuje na tem kraju, strog in vendar ljubeznjiv. Kakor so Tomaža dolga leta hudih bojev po morju in v tujini utrdira, vendar čuti, kako vpliva vse to čudovito pomirjevalno nanj...

Sedaj molči, ker ne ve, kaj bi rekel, ali ker si tudi ne upa ziniti. Molče gleda na vse te veje, pokrite s slano, na zeleni bršljan in na otmine mramorne sohe, postavljene tu pa tam po parku.

Poleg Tomaža sedi v karosi gospod de Gabaret, zapovednik eskadre. Ta sedaj povzame razgovor, ki sta ga prekinila, ko je karosa zavila na glavno vozno pot skozi park.

"Gospod," pravi z ono izredno uljudnostjo, ki se je vedno poslužuje v razgovoru s Tomažem, "prvikrat ste sedaj tu. Zato si iskreno čestitam, da je baš meni dodeljena čast, da vam služim za vodnika. Sedaj smo v samem Saint-Germainu, in takoj boste zagledali tudi grad in njega teraso, ki je po soglasni sodbi vseh, ki so jo videli, pravo čudo. V tem krasnem gradu je bil rojen kralj, dne 3. septembra 1678, bo trideset let tega. Še se tega spominjam, kakor da je bilo danes, dasi sem bil takrat še pravi zelenec... Oj, gospodine, današnja doba se pač ne more primerjati s takratno... Gotovo mi ne pride na um, da bi hotel kritizirati sijajna dela, s katerimi se je proslavil naš današnji vladar. Toda vse to, kar je sijajnega danes, ne more zatemniti spomina na takrat..."

Glejte le tu! Oglejte si ta grad, kako se pojavlja med lipami, oglejte si teraso, proti kateri se vozimo, in povejte, če je še kje na svetu kaj sličnega, kar bi se moglo meriti s tem? Sedaj pa, gospodine moj, vam zaupam prav tiho nekaj posebnega: Njegovo veličanstvo ne ljubi tega sijajnega kraja, Saint Germaina... Raje ima močvirno in nerodovito nižino, ki se imenuje Versailles, in kateri na ljubo bo Saint Germain prej ali slej zapuščen.

Priznajte sami, gospodine moj, da utegne iz tega nastati še kaj prav žalostnega. Stari ljudje, kakor jaz, se bodo vsled tega prav po pravici žalostili, če v tej otmeni okolici ne najdejo več kraljevskega sijaja, ki spada semkaj in ki ga boste sedaj kmalu imeli priliko občudovati..."

Ta trenutek se karosa ostro okrene okrog ogla esplanade in se ustavi. Zapovednik eskadre pa izstopi in se pri tem z edino roko opira na Tomaža, ki tudi takoj na to postavi svojo nogo na peščena tla.

"Dospeli smo torej, gospodine moj," pravi gospod de Gabaret in odpravi voznika. "Tu sem pride to uro kralj, in mene je doletela čast, da vas predstavim njegovemu Veličanstvu, kakor mi je blagovolil zapovedati. Ne bo več dolgo trajalo, kajti le še malo manjka do določene ure. Na svetu ni človeka večje točnosti, kakor je naš kralj. Ni veter ni dež, ni mrz ni vročina ga še nista zadrževala, da ne bi vsak božji dan prihajal ob določeni uri v te svoje vrtove in ta poslopja. O daleč sva že videla, kako hiti njegovo spremstvo."

(Dalje prihodnjič.)

Deset povesti

Anton Novšač
ČAMARJEVA KRČMA

(Se nadaljuje.)

"S postopaci se bratiš," je začel, ne da bi odvrnil oči od Jurija, "ko si vendar naš kmet, in po imenu veljaven. Še to te ne umije, da sediš z bratom svojim, ki je... sam veš, kaj je! Jaz grem, da se umaknem takim ljudem. Ti, Luka, si pa noč razbil skledo, iz katere si zajemal."

In je izginil ropotaje v veži. Mrs. ga je klical nazaj, potem pa se vzdignil še sam in odrinil hobotaje iz krčme. Se je prihajal od zunaj njegov ravnodušni hobot.

"In ti?" je vprašal Tonač Jurija.

"Jaz?" se je zmračil Jurij.

Tonač je razumel in je zapet sedel.

"Lahko bi bila ostala!" je dejal kakor razočaran. "Saj nisem tak kakor se delam. Ubog človek sem. Zakaj, zakaj sta šla? Zakaj se nista strela z mano, ko sta me žalila in sem ju žalil jaz? Zakaj ju nisem zgrabil jaz?"

Tako gladko sta me odpravila..."

Sklonil se je nad mizo in naenkrat grenko zajokal. Bil je velik, pa je jokal, širokih pleč, pa vzdihoval. Vseh se je polastila neznosna tesnoba, Jurija je

bilo sram za brata, hotel je nekaj reči, pa mu je samo položil roko na ramo in se izognil vprašujočim pogledom godčevim. Luka je pokimal tehtno in sočutno, kakor da razume intencije tega velikega moža, ki hodi tako mlad

Benedetto Croce, italijanski filozof, govori na shodu v Neaplju. Poleg njega je grof Carlo Sforza, bivši italijanski zunanji minister, ki se je vrnil iz Amerike v Italijo po stirmoglavljenju Mussolinijevega režima.

NAZIS CAPTURED BY YANKS IN NEW ALLIED DRIVE

WAITING TO BE REMOVED to a prison camp behind the battlefield, these German troops captured in Italy smile as they move toward the vehicles that were to carry them off. The Nazis were taken captive by members of the Fifth Army near Mt. Camino. This is a U. S. Signal Corps Radiotelephoto.

po njegovih potih. Le Zadnigarja ni gnilo; čepel je v kotu, ves v dveh gubah, kakor speč sovražnik.

Krčmar Čamar se je približal po prstih in segel čez mizo in snel kradoma Tonača klobuk. Sukal je krajce klobuka v rokah in suho rekel:

"Kadar se jočeš, snami klobuk, in zahvali Boga za žalost, da ti jo je dal."

In se je zasmeljal, zameketal po svoji navadi ostro in nedoločno zakaj, in ko je naenkrat umolknil, je zavladala v izbi tiha groza. Pod stropom je cvrkotala brleča svetilka. Krog nje je plesal roj svetlobe pijanih veš, med njimi velika prelestna vešča. Zletela je više nego druge in si ožgala ob vročem steklu svoja žametna krila. Slišalo se je, ko je cepnila na tla. Čamar je zatleskal z jezikom in pobral večšo s pomenljivim nasmehom. Držal je umirajočo med dvema prstoma in kazal s pogledi na Tonača.

"He-he! Ta se je pa osmnil!"

Podal mu je čez mizo klobuk in se je režal, z večšo v roki, odurno, kruto, neprestano. Iz njegovih sinjih oči je stopilo nekaj gnilega, mrtvaškega, zaripala lica so se napihnila. Menjal je obraze kakor komedijant, umolknil za čas in se zagledal v družbo, na to pa se razsmejal iznova.

Tonač je razjarjen poskočil.

"Na, čuk ti mrtvaški!" je zaklical besno in zagnal steklenico v Čamarja. Zadel ga je v prsi, padla na tla in se v živketu razsula.

"Vina!" je vpil Tonač in prebadal z očmi krčmarja, da so ga sulice teh močnih pogledov dočela zbegale ter se prestrašeni zganili z mesta.

"Vina, Kristus! Ne slišiš, vina-a-a!"

Tedaj se je Čamar zasuknil in zdrnil po izbi. In jel je nositi vina, vina... Prinašal je steklenice, svetle in temne, zelene in bele, take trebusaste in take z vitkim vratom, cele in že odbite. Natočil je vse, kar jih imel, nazadnje pa prikotatil v izbo majhno bure in ga postavil za peč na široko klop. Zasopel je gledal po družbi odprtih ust in

zameketal, prišedši do sape, ostro in zoparno.

"He-he-he! Še? Vina, še?" Jurij se je zgrozil.

"Za Boga svetega, kaj pa mislite?"

Tonač je zvihral in udaril s pestjo ob mizo.

"Vse zapijemo... Do zadnjega beliča vse zapijemo. Vse, vse..."

Mahoma so vsi oživel, kakor na dano dolgo pričakovano znamenje. Harmonika se je raztegnila, zagodrnjala, zavriskala, točno poskočila na noge in hitela igrati kakor bi lovila sapo. Obriti rdeči obraz godca Godčevega se je razširil blaženo; metal je svojo drobno glavno strastno veselo zdaj na levo, zdaj na desno. Zbudil se je suhi Zadnigar in se ogledal, da je bilo videti njegove krmežljave, krvave oči, tanek beli nos, pa košate omela ste brke. Zarevkal je nekaj kakor pesem, toda slišalo se je kakor trudo suho lajanje starega psa. Luka je zamižal in krulil globoko iz grla nepretrgani zaglegli pijanski "oj!" ter cepetal z nogami po taktu harmonike.

"Vina!" je vpil Tonač in vrgl Čamarju prazno steklenico pod noge.

"Vina!" je vpil in prekrical vso burno druhal zvokov in ropotanja.

"Pijmo!" je izbočil visoko široke prsi in zgrabil za novo steklenico.

"Čujte me!" je znižal naenkrat glas, stresel z glave klobuk in začel visoko, svečano:

"Vsak po eno steklenico na usta nastavi! Da ga pijemo na zdravje naše matere, na zdravje naše vasi, vseh hiš in koč in vseh bahatih kozolcev naših... vseh njiv in lok, vseh jarkov in cest, vsake rože na travnikih, vsake zeli na polju... Na zdravje vseh gričev okrog in tiste ljube bele naše cerkve... Pijmo na zdravje vseh ljudi in vsega življenja... in vseh veselih in žalostnih dni, ki so bili in še bodo nad našim krajem... pa tudi noči, kadar je luna, pa tudi noči, kadar je mrak... Na zdravje vsega, vsega, vsega... Ej, pijmo na zdravje naše bolečine..."

Naklonil je glavo, nalahno jo je zazibal in zakrožil z njo, kakor da se zvija od neznane bolečine. Nato je široko razprl po steklenici oči, se ji nasmešnil blaženo in je pil. Vsi so molčali, vsi so pili. Slišalo se je žuborenje vina, slišalo se je sopihanje prs. Prvi je izpil godec Godčev in raztegnil harmoniko do tal. Krčmar Čamar je posnemal po izbi z lenim korakom nekakov

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila na veselice in shode, visticine, častilnice, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne smerna, unijsko delo prve

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
TELEFON ROCKWELL 4904

Tam se dobe na željo tudi vsa ustmena pojasnila
CHICAGO, ILL.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveto stane za vse enako, za člano ali naročnino \$6.00 na eno leto naročnino. Kar pa člani še plačujejo pri posameznem \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroča, reči, da je list predrag za člano S.N.P.J. List Prosveto je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J. ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravnstvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveto. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnstvo znižati datum za to vsoto naročnino.

Cena listu Prosveto je:	
Za Zdrži, drlavo in Kanado \$6.00	Za Chicago in okolico je \$7.50
1 tednik in 4.00	1 tednik in 6.50
2 tednika in 3.00	2 tednika in 5.10
3 tednike in 2.40	3 tednike in 4.20
4 tednike in 1.80	4 tednike in 3.70
5 tednikov in nič	5 tednikov in 1.50
Za Evropo je \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, S.N.P.J.,
2657 So. Lawndale Ave.,
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošljite naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime	Čl. družine št.
Naslov	
Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledenč članov moje družine:	
2.	Čl. družine št.
3.	Čl. družine št.
4.	Čl. družine št.
5.	Čl. družine št.
Mesto	Družina
Nov naročnik ☐	Star naročnik ☐

KUHARSKA KNJIGA:
Recipes of All Nations
RECEPTI VSEH NARODOV
NOVA IZDAJA \$2.50
STANE SEDAJ

Knjiga je trdo vezana in ima 821 strani

Recepti so napisani v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Ta knjiga je nekaj posebnega za one, ki se zanimajo za kuhanje in se hočejo v njem čimbolj izvežbati in izpopolniti.

Naročite pri
KNJIGARNI SLOVENIC PUBLISHING CO.
216 West 18th Street New York 11, N. Y.